

Gümüşhane 25 Ağustos 1916

S. Vedat Karaarslan Arkeolog- Elektronik Mühendisi (MSc.)

Gümüşhane, I. Dünya Harbi sürerken 19 Temmuz 1916 tarihinde Rus işgaline uğramıştı. Sorda (Bağlarbaşı) Mahallesinden **Hafız Mehmet**, katliama maruz kalmamak için muhacirliğe giden Müslüman Türk ahali gibi şehirden ayrılmamış ve evini terk etmemişti.

Sordalı **Mevlüt Hoca**'da çok yaşlı olduğu için halkın büyük bir çoğunluğunun muhacirliğe gittiği Tokat'ın **Zile** ilçesine muhacir olarak gitmemişti. Gümüşhane halkı da bütün Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yaşayanlar gibi kendi ülkesinde muhacir olmuştu. Mevlüt Hoca'nın sonradan Hafız Mehmet'in gelini olacak kızı da emanet ettiği komşuları ile birlikte yaya olarak atı, ineği, eşeği ile birlikte 500 Km uzaklıktaki Zile'ye uzanacak zorlu yolculuğa gitmişlerdi.

Sorda'da muhacirliğe gitmeyen Mevlüt Hoca ise Süleymaniye Mahallesi'nde sağlığının elverdiği ölçüde Ulu Camii'de namaz kıldırırdı. Mevlüt Hoca içlerinde bazılarının Kafkasyalı olan Türkçe bilen Rus солдатlarının (asker) getirdiği yemekleri yemezdi. Öldüğünde vücudunu görmesinler diye elbiselerini çıkarmadan gömülmesini Hafız Mehmet'e vasiyet etmişti.

Hafız Mehmet, her hafta Cuma günleri erkenden şehrin ilk yerleşimi olan bir hayli uzak olan (günümüzde restore çalışmalarına devam edilen birçok Ermeni ve Rum Kilisesinin bulunduğu) Süleymaniye Mahallesi'ndeki **Süleymaniye Ulu Camii**'ne giderdi.

Günlerden Cuma, tarih 25 Ağustos 1916 yı gösteriyordu ve yine yola koyulacaktı.

Aynı gün, **Sultan Alparslan**'ın Malazgirt ile Ahlat arasındaki coğrafyada cereyan eden Malazgirt Savaşı'nı kazandığı bölge de 845 yıl sonra Rusların işgaline uğramıştı.

Hafız Mehmet, Cuma namazını eda etmek üzere Süleymaniye Ulu Cami'ye gitmek için Rus askerlerinin devriye gezdiği **Sofular** bahçeleri içinden geçerek o zaman adı Hudura adlı köye giden yol ayrımına doğru sağ taraflarında **Harşit Çayı**'nın suyunun yatağındaki taşlara çarpması ile oluşan hoş bir seda içinde arkadaşı ile yürümeye başlamışlardı.

Maden cevherlerini eritmek üzere ocaklarda yakılan ağaçlardan dolayı ormanlarının giderek azaldığı Gümüşhane'de Rus Ordusu'nun tarihten gelen bir geleneği olarak her şeyi yakıp yıkmaları ile ünlü soldatları, Ağustos ayı olmasına rağmen ağaçları köklerinden çıkarıp yakıyorlar, 18 Nisan 1916 da Trabzon'u işgal eden birlikleri ile buluşmak üzere Torul'a doğru yöneliyorlardı.

Hudura (Alemdar) Köyüne giden yol ayrımına geldiklerinde Harşit Çayı'na karışan adına **Melis Çayı**'da denilen Hudura Deresi civarında gayrimüslim Osmanlı vatandaşlarının bir kilisesinin önündeki yol ayrımında 19 Temmuz 1916 tarihinde işgal edilerek Karadeniz kıyı kentlerine doğru gitmek üzere hazırlık yapmakta olan Rus soldatları ile onlara mihmandarlık eden Ermeni Osmanlı vatandaşlarını görürler.

Hudura Köyü, Gümüşhane yöresinde yaşayan gayrimüslimlerin kiliselerinin bulunduğu günümüzde de harabelerinin kaldığı önemli bir yerleşim olarak bilinmekteydi.

Hafız Mehmet'in elindeki tesbihi ile başındaki sarık Müslüman kimliğinin açık bir ifadesiydi. Yanında yörede 'mut' lakabı ile bilinen aileden bir arkadaşı da vardı.

Halen aynı adı taşıyan Sorda'nın batısına düşen Harşit Çayı'nın yanından aktığı **Sofular Bahçelerini** ve **Çatalkaya**'yı geçtikten sonra uzaktan Hudura Köyü girişindeki yol üzerindeki işgalci askerleri görmelerine rağmen yine de devam ederler yollarına ki tam askerlerin yanına gelince askerlerin içinde bulunan silahlı yöreyi iyi bilen Ermeni Osmanlı vatandaşı olduğu belli olan bir tanesi Hafız Mehmet'e bağırarak elindeki tespihi atmasını ister.

Birçok kez vergi toplamak üzere atı ile köyelerine gelen oğlu Rahmi Efendi'yi de tanıyan Ermenilere karşı çıkan Hafız Mehmet, elindeki tespihi atmayacağını söyler.

Bunun üzerine silahını doğrultarak kendisine aldırmayarak yoluna devam etmekte olan Hafız Mehmet'e silahla ateş ederler ve Hafız Mehmet şehit olur.

Yanındaki arkadaşı ise hızla yoluna devam eder.

Hafız Mehmet'in naaşı günümüzde de Hudura Köyü'nden gelen ve Melis adı da verilen suyun Harşit Çayı ile birleştiği bölgedeki alana bırakılır.

Olay, Sorda'da duyulur.

Ancak gençler naaşın bulunduğu bölgeye gitmeye aynı akıbete uğrayabilecekleri düşüncesi ile gidemezler.

Sorda'nın yaşlılarından Hakkı Hafız ile birkaç kişi, Rus askerlerinin gözetiminde Hafız Mehmet'in naaşının yanına giderek katledildiği yere elbiseleri ile birlikte defnederler.

Bu alan günümüzde **Sarı Köprü Mezarlığı** olarak bilinen ve Mehmet Hafız'ın bu alana ilk kez defnedilmesinden sonra aynı yörede bulunan ailelerin ölenleri için de mezarlık alanı olarak kullanılmaya başlanır.

Bu olay halen Türkiye Cumhuriyeti arşivlerinde resmi kaydı olan Gümüşhane'de yaşanmış acı bir katliamdı, bilinmeyenler meçhul olan binlercesi ise tarihte yer alan birer acı hatıra olarak her zaman hafızalardadır.

Melis ya da Hudura Deresi günümüzde de hala Harşit'e doğru akar.

Süleymaniye Camii imamı Mevlüt Hoca, vasiyetine bağlı olarak Hafız Mehmet gibi elbiseleri ile Sorda'daki (Bağlarbaşı Mah.) evinin arkasındaki bahçeye defnedilir, mezarı hala evlerin arasındaki bahçenin ortasındadır.

Bağlarbaşı Mahallesi'nin bu iki mübarek zatı, 1916 yılında I. Dünya Harbi sırasında Gümüşhane'de meydana gelen iki olay olarak daha birçok yaşanan acıyla hatıralarla birlikte tarihteki yerini almıştır.

Bütün şehitlerimize Allah rahmet eylesin.

KAYNAK: ARKEOTEKNO

AKTİF KAYNAK LİNK: https://www.arkeotekno.com/pg_603_gumushane-25-agustos-1916